

KINO

Vroče platno v decembru

Z decembrskega balkona se že kar lepo vidijo modrocvetočne rožice januarske — še vedno zimske, še vedno stabilizacijske in še vedno šparovske — poezije. Ta naš ekonomski šparovski vsakdan se seveda odraža tudi v taki negospodarski panogi, kot je na primer prikazovanje filmov. Kajti v znamenju »deviznih restrikcij« (kako modra beseda za slovensko »menico ali ček v mednarodnem blagovnem prometu« za devizo in »omejitev« za restrikcijo) so se znašli vsi jugoslovanski uvozniki filmov (na Slovenskem imamo na srečo samo enega, ljubljanski »Vesna film«) in zato bo seveda tudi leto 1981 v znamenju nekakšnih omejitev. Kaj to pomeni? Pomeni, da bomo tudi v kinu SI-SKA videli manj tistih filmov, ki jim na gnilem Zahodu pravijo »senzacionalni«, več pa filmov, ki so najbrž kvalitetno boljši. Tako bomo v prihodnjem letu »oropani« enega zadnjih filmskih Jamesov Bondov, in sicer filma MOONRAKER z nepogrešljivim Rogerjem Moorom v naslovni vlogi, torej prvega filma o agentu 007 — na Luni! No, seveda pa vse ne bo tako tragično: precej bo filmov, ki jih boste veselili in najbrž se tudi v dvorani kina »Šiška« ne bo kaj prida spremenil spored.

Ampak zdaj smo sredi DECEMBRA, dolžni pa smo vam predstaviti vsaj tri filme, ki si jih boste lahko ogledali; enega smo vam zelo površno že predstavili v prejšnji številki, in sicer japonski zabavno-pustolovski film KAMIKAZE NA KOLESIH. No, na kratko: avtomobilske dirke, mladi kaskader in voznik športnega avtomobila, nastopi v akcijskih filmih in tako naprej. Čista zabava, ko ne misliš na nič — film pač gledaš, ker je vsaka scena zase akcija.

Režiserja Sama Peckinpaha res ni treba posebej predstavljati. Človek izjemnega filmskega znanja. Pred leti je pri nas posnel svoj »brutalni« vojni film »Železni križec«, zdaj pa si boste lahko ogledali film starejšega datuma DIVJA TOLPA (The Wild Bunch). To je film o nasilju, njegovo sporočilo pa se nasilja odreka. Glavne vloge: William Holden, Ernest Borgnine in Robert Ryan.

Tretji film, KIFELJC ALI BANDIT, tipična francoska kriminalka seveda ne more brez popularnega Jeana-Paula Belmonda, režiral pa ga je George Lautner. Zelimo vam — akcijsko pričakovanje Silvestra!

Življenjska zgodba Slavka Zajca

Temnih dni svetel dan

Kadar se Slavko Zajc dandanašnji ozre po svojem življenju, je zapor tisto, česar ne bi hotel več doživeti. 19. februarja 1942 zvečer so ga aretirali Italijani. Najprej so osemnajstletnega fantiča vklenjenega gnali na ljubljansko kvesturo. Prinašaleci rimske kulture so ga dva dni silovito mlatili, zbili tudi prednje zobe. Slavko pa je molčal. Molčal je tudi v zaporu in pred tribunalom vojaškega sodišča. Kazen za sodelovanje z OF je bila 24 let zapora.

»V dvorani sta bila tudi mama in mlajši brat. Imel sem dobrega zagovornika, ki ga seveda nihče ni jemal resno. Vstal sem in vse tisto mi je padlo na ramena. Mama je jokala... Pa so me kasneje starejši izkušeni zaporniki potolažili. Važno je bilo ostati živ, o Italiji pa so bili vsi prepričani, da jo bo kmalu vzel hudič.«

Danes je Slavko Zajc močan mož, okroglega in prijaznega obraza. Modre oči mu nekoliko hudomušno zrejo izpod širokega čela, v katerega se zelo opazno zajeda ena sama globoka brazda. Vendar so porajajoče misli najinega pogovora zresnile dobrodušni Slavkov izraz:

»Rojen sem v Polju pri Ljubljani leta 1923. V kmečki družini smo bili štirje otroci. Doma je bolj manjkalo kot ne. Učil sem se pri mizarškem podjetniku Tomšiču v Zgornjem Kašlju, vajenci pa smo bili takrat brezpravni revčiki.«

Socialne razlike je Slavko zaznaval med montažo lepo politiranega pohištva v razkošnih stanovanjih. Tam na primer so ljudje imeli vsak svojo posteljo, niso je z nikomer delili. Napredni ljudje z njegovega konca so se zbirali pri pihalni godbi. Tudi Slavko je do prihoda Italijanov pihal v bas. Ni maral okupatorja, živel je med skojevci in komunisti. Še posebno gorak je Italijanom postal nekega večera, ko se je trojica prijateljev vračala s plesnih vaj v mestu. Mladeniči niso hoteli na bloku dvigniti roke v fašistični pozdrav. Soldateska jih je potegnila v barako in jih poštno nažgala s palico.

Slavkovo delo tistih dni je bilo zbiranje orožja, trosenje letakov, pisanje parol, prenašanje Poročevalca v Zgornji Kašelj, Polje, Zadobrovo... Nekdo je vse lepo povedal...

»Po sodbi so me odpeljali v Trst, za dlje časa v Firenze, potem v Civitavecchio pri Rimu. Nazadnje sem pristal na Sardiniji, pravzaprav na otočku Azinaro. Na njem je bila le jetnišnica, 20 Slovencev nas je bilo in 40 Črnogorcev.«

Dan na dan 300 gramov črnega kruha iz otrobov, liter redke čorbe, neredko zabeljene s črvi. Uro sprehoda dnevno. Trganje alg, užitni del je nadomeščal zelenjavo. Bitka

za življenje. Iz rjuh spletena vrstica, na koncu trnek:

»Nekega dne sem ujel pol metra dolgega morskega psa, to je bila gostija! Vse pa smo tovariško delili, tudi pakete. Se je zgodilo, da je dobil vsakdo le ocvirk. 52 kilogramov sem tehtal.«

Propad Italije. Niso jih izpustili, zaporniki so zagrizenim fašistom pripravili gladovno stavko. Šest dni so stradali, vse do prihoda Američanov:

»Potem smo bili svobodni. Jedli smo, Previdno. Nekateri tovariši so se nanagloma nabasali, počil jim je želodec. Odpeljali so nas na Sardinijo. Tam smo začeli spraševati po partizanih. Nekega dne je k nam prišla prava partizanska mistija in nam pojasnila položaj v domovini. Takoj smo si želeli na fronto. Odpeljali so nas najprej v Calgari, potem v Neapelj in odtod v Gravino ob Jadranskem morju.«

Slavko Zajc je s III. prekomorsko udarno brigado najprej stopil na Vis. Skupaj s I. dalmatinsko so branili otok pred Nemci. Kmalu je na otok prispel tudi tovariš Tito:

»Spominjam se, kako je govoril. Name je napravil globok vtis. Takrat je tudi rekel: Tujega nočemo, svojega ne damo! Na Visu sem bil tudi sprejet v partijo. Z otoka smo se s čolni vozili na različne akcije, ognjeni krst sem doživel na Braču. To je bil moj prvi spopad z Nemci.«

III. prekomorska se je izkrcala v Baških vodah in takoj krenila v smeri Knina. Kasneje se je borila pri Mostarju, Gospiću, Bihaču, Donjem in Gornjem Lapcu, Splitu, Trogiru, Kaštelih. Osvoboditev in konec vojne so borci brigade dočakali v Trziču pri Trstu.

To je bila težka pot, posuta s trupli, z vročimi bitkami, posebno za Knin in Mostar. Ustaška, četniška in okupatorska sodrga se je hudo upirala, veliko naših fantov je padlo. Ti so bili hrabri, skromni, z vsako zmago je raslo navdušenje. Vsaka stopinja proti domu nam je dajala poleta, ljudje so nas čudovito sprejemali.«

Pred Kninom je Slavko Zajc postal komandir spremeljvalne čete. Odslej je mladi podporočnik opravljal z minometi in mitraljezi:

»Ampak naši fantje so orožje obvladali...«

Za las je šlo v hribih nad Ilirsko Bistrico. Ukazano mu je bilo zavzeti in držati vrh. Z vodom šarcev se je smukal proti vrhu:

Nenadoma vidimo Nemce, hoteli so navzgor z isto namero. Niso nas opazili, uspeli smo jih presenetiti in razorožiti. Trojico z ujetniki sem poslal nazaj, ostali pa smo hoteli na vrh. Komaj smo ga zavzeli, že je sovražnik tolkel po nas. Nemški ostrostrelec nam je ubil merilca. Od blizu smo se obmetavali z granatami, ostale višje točke so že zavzeli Nemci... Ne vem, ne bi se dali priti... Priplazil se je kurir in srečno smo se umaknili...«

Svoboda... Srečanje z očetom in bratom. Kaj vse so si imeli povedati. Nežno srečanje z mamo. Vendar je bil Slavko Zajc v Polju le tri dni. Pot je nadaljeval v Beograd, določen je bil za oficirsko šolo v Sovjetski zvezi:

»Na pot nas je šlo 11 oficirjev in blizu 110 gojencev akademije. Za leto dni smo se ustavili v Groznom pri Odesi, kasneje so nas preselili v Kijev. CK KPJ me je postavil za sekretarja enote. Šest mesecev pred resolucijo informbiroja nas je obiskal vojni ataše in mi očital, zakaj ne pošiljam partijskih zapisnikov. Ja, sem rekel, saj jih pošiljam! Pokazal sem mu kopije. Ataše se je pritožil na akademiji, Slavko je zato komisar ustanove odstavil s položaja sekretarja:

»Pa me ne bi smel. Le tisti bi me lahko, ki me je postavil, mar ne? Zapisnikov pa naša ambasada kljub temu ni dobivala, še naprej so jih prestrezali.«

(Nadaljevanje na 15. strani)

PROSLAVILI SO DAN REPUBLIKE

V domu starejših krajanov smo nad vse slovesno proslavili dan republike. O zgodovinskem dnevu rojstva naše republike nam je spregovoril Božidar Jakac, pevski zbor in folklorna skupina iz Dekorativne pa so z izbranimi točkami sporeda popestrili to čudovito prireditvev, ki bo oskrbovancem ostala še dolgo v spominu.

Srečko Kristan

50 LET MEDVOŠKE GODBE

Medvoški godbeniki letos slavijo 50-letnico delovanja. Jubilej so skozi vse leto proslavljali predvsem delovno, saj so imeli vrsto nastopov na različnih prireditvah. Osrednja jubilejna prireditev pa je bila v prostorih doma Svobode, kjer so se predstavili s celovečernim koncertom, združenim s proslavo ob dnevu republike. (Foto: F. Rozman)

(Nadaljevanje s 14. strani)

• Celotna skupina učech se je vrnila v domovino, čeprav je bilo precej pritiskov na posameznike, Slavko je posej služboval v Zagrebu. 1955 se je iz zdravstvenih razlogov upokojil, preselil v Ljubljano. Upokojeni major je končal lesno delovodsko šolo, bil je referent za obrt v občinah Kamnik in Siška. Ta trenutek vodi točilnico Agrokombinata Krško na Černetovi ulici:

• »Rad delam. Hodim na lov, imam čebele (25 panjev), delam v SLO... Kaj je pomenilo biti partizan? Spočetka je bilo najvažnejše osvoboditi domovino. Spominjam se tovarštva, ki ga danes ni več. Odločnost tudi napraviti domenjano. Danes se mnogo govori, napravi malo: Kdor je šel skozi revolucijo in vidi bohotenje na račun padlih, ga boli. Vidite, komunisti morajo biti za zgled. Tako smo dejali. Zdaj pa pomeni dar govora večkrat pogoj za sprejem. Odgovornosti nam ne manjka, skromnosti, srca.«

• »Najlepše,« pravi Slavko, »mi je sedaj, ko sem upokojen. V zakonu ni težav, materialno zadovoljstvo je. Se drugim bi želel tako. Svobodo imamo, lahko hvalimo in grajamo, zdravje pa je bolj šepavo, flikamo ga s čajčki. Se vedno je dobro v tej deželi. Vsi skupaj smo se malce preobjedli, kako bo vnaprej, pa je ponovno odvisno od vseh nas.«

Bogomir Šefic
Foto: Jaka Bregar

Povšetovi planšarji so slavili

„Naj glasba govori“

Sredi letošnjega novembra je glasbena skupina Šiškarja Frančka Povšeta »Veseli planšarji« s posebnim nastopom v polni domaški športni dvorani slavila 25 delovnih let. Ze četrto stoletja torej sedemčlanski ansambel križari po poteh Slovenije, Jugoslavije in tujine. Videli so ničkoliko krajev, mest, spoznali ničkoliko ljudi. Z vedrimi, kdaj pa kdaj tudi elegično obarvanimi melodijami so razveseljevali številne poslušalce, posebno v tujini pa ljudem pričarali košček domovine. Dvakrat so nastopili tudi pred predsednikom Titom.

V kratkih besedah je nemogoče zajeti vso dejavnost takega ansambla. Posneci so številne plošče, kasete, radijske in televizijske oddaje. Radi so se odzvali klicu po pomoči številnih športnih društev, celo jugoslovanske smučarske reprezentance. Nikoli se niso odrekli časti razveseliti ostarele občane naše občine. V toliko letih je ansambel doživel marsikaj. Bilo je tudi nekaj dram, menjali so se godci, vendar je Franček Povše z neupogljivo voljo znova in znova dvigoval moralo sebi in glasbenikom. Tukaj je torej zaznavna tista kvaliteta človeškega življenja, ki ne pomeni zgolj golega denarja. Pomeni namreč veselje, delo, žalost, resnost, cilj, vero v tisto, kar počneš. Skupek nekih človeških lastnosti, ki navsezadnje pomenijo življenje, filozofijo vztrajanja in kljubovanja.

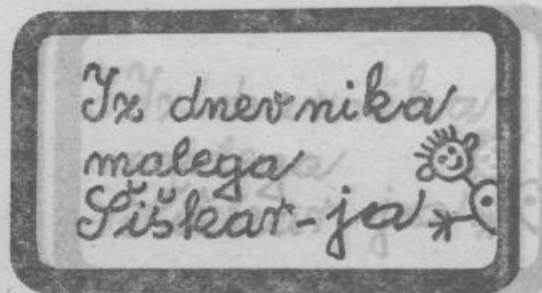
Jubilejni koncert je vodil Marjan Stare. Dobro, tekoče. Glasba godeev tradicionalno planšarska. Kraguljčki, bumbas, rogovi, znane melodije. Vendar je pravo zlahtnost koncertu prispelval Franček Povše. Stal je pod jarkimi odrskimi lučmi, besede mu je zadržala ganjenost. Kot tolikokrat je poskušal povedati ne pretrdo, ne premeško, ravno s pravo mero. Zelel je pojasniti, da je vedno pisal skladbe poslušalcem, vedno pa tudi za svoje srce. Ozrl se je po sedmerici svojih muzikantov in odmahnil z roko: naj glasba govori. Z glasbo je znal kadarkoli vse povedati. Čestitamo!

Tudi letos, sredi decembra, bo ansambel »Veseli planšarji« razveselil ostarele občane matične krajevne skupnosti »Hinko Smrekar«. Prijetno zabavo želimo.

Bogomir Šefic

Dopisujte v
vaše
glasilo

Tacek

Včeraj je bil ponedeljek in sicer tisti ponedeljek, ko se je zdelo, da smo Jugoslavlani najbolj romantično ljudstvo na svetu, saj je skoraj na sleherni mizi v državi gorela sveča. Seveda je bila romantika le navidezna, saj so državljani ob svečah nič kaj romantično preklinjali elektrikarje in še koga, ki naj bi bil kriv za popoln mrk.

Pri nas doba je bilo še posebej hecna. V prvem polčasu zatemnitve sta se ata in mama skrbno kregala, ker je ata nadrl mama, češ da spet ni plačala elektrike in so nam zato odklopili tok. Potem pa se je vendarle izkazalo, da je brez elektrike cela ulica in, kot smo kasneje izvedeli, tudi Ljubljana, pa Slovenija in domala kar vsa država.

No, kakšne posebne panike v naši koči ni bilo, kajti mama nikoli ni v celoti zaupala našemu elektrogospodarstvu in ima vedno v omari nekaj kilogramov sveč. Prižgali smo jih kakšnih pet in kmalu je bilo kar prijetno. Nato je atu postalo dolgčas in se je spomnil na televizor. Šele po petih minutah pritiskanja gumbov se je spomnil, da je pravzaprav tudi ta škatla ustvarjena za elektriko, nakar je mama pripomnila, da nas je televizija tako in tako že čisto pokvarila ter da smo čisto pozabili na radio. Kajpak, tudi radio ni delal, čeprav so se menda radijski tiste ure na vso moč trudili, da bi čim boljše informirali ljudstvo o tem, da je zmanjkalo elektrike (to mi je povedal sosedov Jožko, ki ima tranzistor na baterije). Ker torej mi radia nismo mogli poslušati, smo bili tozadevno popolnoma neobveščeni in smo mislili — da je zmanjkalo elektrike...

Po nekaj urah je ata postal lačen in je izrazil željo, da bi nekoliko jedel. Toda ker imamo le električni štedilnik, se je mama le bridko nasmehnila, češ, a naj pečem zrezke na svečah... Dobro, je rekel ata, če ni zrezkov, mi pa vsaj eno jajce na oko naredi — ter že v istem hipu dognal, da je spet bleknil neumnost, nakar je samo še preklinjal. To zna na srečo tudi brez elektrike in so nasploh njegove kletvice v temi še boljše, ker so izredno mastne, iskrene ter doživete, tako da se kar bliska. Mislim, da bi z njimi lahko nadomestil srednje velik agregat v elektrarni, če bi le znal kdo izkoristiti tovrstno energijo.

Seeda

Danes so elektrogospodarstveniki sporočili, da so naposled odkrili vzrok ponedeljkove zatemnitve: iz neznanih razlogov je razpadel energetski sistem, so rekli. Mama je bila najbolj vesela tistega »neznani razlogi« in je šla koj kupit še dva kilograma sveč.

Sicer pa je bil ponedeljek prvi dan (kar se jaz spominjam), ko naš ata ni klet televizijskega programa. To pa je tudi nekaj...

Srečko

tribuna 15